

Skolelederens beretning, april 2025

Kære alle

En skoleleders beretning giver typisk anledning til at kigge tilbage på det forgangne år men også frem mod det kommende, hvilket samlet set kan være en ganske omfattende opgave.

Lige umiddelbart føles det knap så uoverskueligt for mig at kigge tilbage. Men... mon ikke det hænger sammen med, at min tid her på Uhre Friskole og Uhrskoven startede d. 1. januar og vi nu kun er nået til april?

Når det så er sagt, så har min korte tid her allerede tydeligt vist mig, at vi har en skole, børnehave og vuggestue, der dagligt summer af aktivitet, opfindsomhed og initiativ med kort vej fra idé til handling, hvilket glæder mig meget. Jeg vil, også her i min beretning, gerne benytte mig af lejligheden til at sige tak til alle elever, forældre, medarbejdere og samarbejdspartnere, der har budt mig velkommen i vores fællesskab med smil, har guidet mig i forhold til traditioner og generelt været yderst behjælpelige med stort og småt. Tak!

Jeg har dog en større taknemmelighed, jeg gerne vil sende i medarbejderes, forældres og samarbejdspartners retning: Tak for jeres store indsats med at give vores børn og unge den bedst mulige tid i vuggestuen, børnehaven og skolen! En tid for børnene og de unge, der er fyldt med aktiviteter, som kun kan realiseres gennem initiativ og samarbejde. Her tænker jeg både på den daglige undervisning og leg, skolefest, forældredage, emneuger, lysfest, krybbespil og forældre rengøring for bare at nævne nogle ganske få. Listen er heldigvis lang, og inden længe står der fælles lejr tur til Sletten på listen, som endnu en aktivitet, der sætter spor i børnenes og de unges tid her på Uhre Friskole og i Uhrskoven.

Det er et altafgørende fundament for enhver friskole og fribørnehus at vi løfter i flok og gennem deltagelse i vores mange aktiviteter får medejerskab til og tager medansvar for vores fælles projekt.

På Uhre Friskole og i Uhrskoven vil vi noget med børnene og de unge. Vores aktiviteter med dem er altid båret af en lyst til at uddanne og danne dem. Om det drejer sig om udregning af rumfang i matematik, forståelse af nutiden gennem fortiden i historieundervisningen eller arbejdet med sociale kompetencer i et forpligtende fællesskab eks. gennem leg, så oplever jeg en smittende energi blandt vores dygtige medarbejdere, men også en bevidsthed om, at vejen til læring går gennem trivsel, og særligt her er vores dannelsessyn og arbejde med børns og unges dannelse altafgørende.

I februar i år udkom Trivselskommissionens rapport 'Et dansk svar på en vestlig udfordring'.

Trivselskommissionen var nedsat af regeringen, og skulle komme med anbefalinger, der understøtter børn og unges trivsel, myndiggørelse og livsmod. Hvor begreber som trivsel og livsmod nok er mere velkendte og benyttede begreber, dækker myndiggørelse over at man på demokratisk vis, eks. gennem debat, oplever indflydelse på det samfund, man er en del af.

Trivselskommissionen fik til opgave at forstå den paradoksale udvikling, vi i Danmark og andre vestlige samfund står midt i, hvor en stadig voksende rigdom og frihed tilsyneladende ikke giver større livstilfredshed og trivsel blandt børn og unge. Hvad er på spil, og hvad stiller vi op?

Konkret lød opgaven, at kommissionen skulle *"belyse trivselsudfordringerne og komme med anbefalinger til, hvordan mistrivsel og sårbarhed kan forebygges og afhjælpes, samt hvordan robusthed og myndiggørelse kan styrkes"* og samtidig blive klogere på *"indflydelsen fra sociale medier og andre større samfundstendenser"*. Kommissionens arbejde skulle *"fokusere på den brede, almene gruppe af børn og unge mellem 0-25 år"*.

En ret så omfangsrig men også yderst vigtig opgave, for i sidste ende mener jeg, at et samfund må måles på, om mennesker oplever glæde i virksomme og meningsfulde liv. Et samfund hvor velfærd og vækst ikke kan være mål i sig selv, men altid kun midler til at komme i mål.

Inden kommissionen kunne arbejde sig frem til anbefalinger for at fremme trivsel og afhjælpe mistrivsel, skulle selve begrebet 'trivsel' defineres, da det er et begreb med mange subjektive definitioner. Kommissionens definition blev som følger:

Man trives, når man overordnet set er glad for sit liv.

Man trives, når man kan udvikle sig, udfolde sine evner samt indgå i og bidrage til fællesskaber.

Man kan trives, selvom man oplever perioder med modgang og udfordringer. Det afgørende er, at man kan håndtere sådanne perioder.

Og lad os bare springe direkte til et par vigtige pointer i rapportens konklusion:

Langt de fleste børn og unge i Danmark trives.

Over en længere årrække har der dog været en stigende mistrivsel blandt børn og unge.

Desværre har medierne været alt for énsidige i deres behandling af trivselsdagsordenen, så mange danskere i dag står med en opfattelse af en generel mistrivsel blandt børn og unge. Dette er ikke tilfældet.

Perioder med modgang i livet er ikke ensbetydende med mistrivsel. Det er en forudsætning for livet, som vi skal omfavne og håndtere i et trykt fællesskab. Det er ikke fællesskabets opgave at fjerne modgangen fra den enkelte, så vedkommende slet ikke skal forholde sig til modgangen. Det er derimod fællesskabet opgave at hjælpe den enkelte til at håndtere modgangen, så der opstår en læring i forløbet, som gør den enkelte bedre rustet til at håndtere modgang også senere i livet.

Udover de mere velkendte risikofaktorer for mistrivsel som mobning, manglende fysisk aktivitet, søvnmangel og manglende tilknytning til voksne, er der blevet sat fokus på nogle nyere samfundstendenser, som ligeledes har stor indflydelse på børn og unges trivsel.

Den mest velkendte samfundstendens er det digitaliserede børne- og ungeliv, hvor mange børn og unge tilbringer meget tid online fx på sociale medier og med gaming. Den grænseløse adgang til digitale tjenester har konsekvenser for børn og unges selvopfattelse og fællesskaber og kan bl.a. føre til mindre søvn, koncentrationsbesvær og en oplevelse af ensomhed vurderer Trivselskommissionen. Samtidig tager det tid fra andre vigtige ting i barndommen og ungdommen som fx fritidsaktiviteter, fysisk samvær, leg og fordybelse.

Set fra mit ståsted har digitalisering af børn og unges liv har skabt en ny virkelighed, hvor børn og unge i højere grad måler sig selv op imod uopnåelige, såkaldte 'perfekte', idealer på en ny og anderledes måde end tidligere. Det kan føre til en følelse af utilstrækkelighed.

Mange børn og unge mennesker oplever en 'forpustethed' i et liv i højt tempo, både med en forventning om konstant at være tilgængelig online, men også med en politisk dagsorden om, hurtigt at uddanne sig, så man kan indgå i samfundets produktion med mål om vækst.

Dannelsesbegrebet kun til stede i ganske begrænset omfang i den politiske debat om uddannelsessystemet, til trods for at det er et helt afgørende og bærende element i Folkeskolelovens formål, som vi jo også i den frie skoleverden står på mål for.

Her beskrives det bl.a. hvordan skolen i samarbejde med forældrene skal give eleverne forståelse for andre lande og kulturer, bidrage til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremme den enkelte elevs alsidige udvikling. Skolen skal desuden udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle. Derudover skal skolen forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

Der ligger altså så mange gode dannelsesmæssige tanker og mål i de danske skolers formål, men desværre får de ikke forholdsmæssig tilsvarende plads i den politiske dagsorden på uddannelsesområdet.

Børn og unges dannelse er altafgørende for et godt liv og dannelse vil altid være et bærende element og en udlevet værdi her på Uhre Friskole og i Uhrskoven. Det forpligter vi os på!

Sagt på en anden måde: Hvad nytter det, for børn og unge, at besidde utallige faglige kompetencer, hvis de vælter, når livet gør modstand? Så får ingen i samfundet glæde af de unges tillærte faglige kompetencer.

Trivselskommissionen kommer med en lang række anbefalinger, hvoraf jeg vil rette fokus på anbefalingen som bygger på børn og unges tilknytning til forældre samt deres relation til voksne i skolen og i dagtilbud.

Vi skal turde være de voksne! En god voksen-barn relation opstår ikke ved at bringe barnet op på voksniveau og inddrage børn i voksne beslutninger. Børn og unge har brug for rammer og vi voksne skal sætte dem. Ja, vi vil ofte, helt naturligt, møde modstand fra børnene og de unge, når vi sætter rammer, men den modstand bruges faktisk af barnet og den unge til at definere sig selv og finde sit ståsted at betragte livet ud fra. Rammerne er et nødvendigt stillads for børn og unge i deres udvikling og evne til, i stigende grad, at kunne forstå og navigere i den omgivende verden. Og nej, modstanden fra barnet eller den unge svækker ikke kærligheden til den voksne, tværtimod.

For nogle år siden, på min tidligere skole, arbejdede en samfundsfagslærer med en 8. klasse omkring regler og rammer i et samfundsmæssigt perspektiv. I forløbet satte læreren en debat i gang i klassen omkring regler for, hvornår man skulle være hjemme igen, når man eks. skulle til fest. Først kom der et par hurtige ytringer om 'bare man kunne bestemme helt selv', men ret hurtigt opstod der en ærlighed omkring trygheden i at forældrene satte rammer. Eleverne så rammerne som tegn på opmærksomhed fra forældrene, at eleverne betød noget for deres forældre. Derimod ingen rammer overhovedet blev ligestillet med ligegyldighed, hvilket ingen af eleverne ønskede at opleve fra deres forældre. Derudover støttede rammerne også eleverne i eks. at håndtere et gruppepres om at indgå i utrygge aktiviteter, hvor man nemmere kunne sige fra, fordi ens forældre havde sat en anden ramme.

Meget tyder på, at det i dag ikke alene er alt det, børn og unge *skal*, der presser dem, men i lige så høj grad alt det, de potentielt *kan*, der udfordrer. Vi voksne skal hjælpe dem med at afgrænse og ikke, i alt vores kærlighed og bedste intentioner, give ubegrænsede muligheder og frihed. Det handler om at dosere, tage ansvar og ikke mindst at turde at begå fejl. For det gør vi voksne selvfølgelig også!

Hverken voksne eller børn skal leve op til et uopnåeligt perfekt, fejlfrit ideal. Det er simpelthen ikke menneskeligt, så hvorfor jagte det? Vi er alle så dejligt uperfekte, men bruger ofte meget energi på at skjule det.

Mit budskab til jer alle er derfor:

Lad os hylde det uperfekte. Lad det ligefrem være et mål.

Lad os være mennesker - med alt hvad det indebærer.

Og lad os være det sammen!

Tak for ordet.

Peter Terney